

Položaj Romov v 11 državah članicah EU – Rezultati raziskav na kratko

Raziskave na kratko

V tem informativnem biltenu so predstavljeni prvi rezultati raziskav na podlagi analize le dela razpoložljivih podatkov. V tem smislu so predstavljeni rezultati prvi korak pri obravnavi resnega pomanjkanja podatkov o socialno-ekonomskem položaju Romov v EU in izpolnjevanju njihovih pravic.

Katere države so bile zajete?

- Pilotna raziskava agencije FRA o Romih je zajemala Bolgarijo, Češko, Francijo, Grčijo, Italijo, Madžarsko, Poljsko, Portugalsko, Romunijo, Slovaško in Španijo.
- Pet od teh držav, in sicer Bolgarija, Češka, Madžarska, Romunija in Slovaška, šest držav na Zahodnem Balkanu, ki niso članice EU, in Republika Moldavija so bile vključene v regionalno raziskavo o Romih, opravljeno pod okriljem Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP), Svetovne banke in Evropske komisije (UNDP/Svetovna banka/EK).

S kom so bili opravljeni razgovori?

- V teh dveh raziskavah so bili v 11 državah članicah EU opravljeni razgovori z 22 203 Romi in neromskimi prebivalci, ki so zagotovili informacije o 84 287 članih gospodinjstev.
- Razgovori so potekali osebno na domovih romskih in neromskih anketirancev.
- Razgovori so bili opravljeni z ljudmi, ki se sami opredeljujejo za Rome. V Franciji so to bili ljudje, ki so se samoopredelili za gens du voyage, ki živijo v bivalnih prikolicah v krajih za bivanje. Opravljeni so bili tudi razgovori z romskimi državljani EU iz Romunije. Rezultati za to skupino, ki trenutno živi v Franciji, bodo predstavljeni v naknadnem poročilu.
- Opravljeni so bili pogovori s preostalim prebivalstvom, ki živi na istem območju kot Romi ali v soseski v njihovi neposredni bližini. V tem poročilu se ta skupina imenuje neromski prebivalci.

Katera vprašanja so bila postavljena v raziskavi?

- Vprašanja o osnovnih socialno-demografskih značilnostih vseh članov gospodinjstva
- Vprašanja o njihovem položaju na področju zaposlovanja, izobraževanja, zdravstva in nastanitve

- Vprašanja o soseski in njeni infrastrukturi
- Vprašanja glede vključevanja, diskriminacije, ozaveščenosti o pravicah in državljanstva
- Vprašanja o mobilnosti in preseljevanju

Kako reprezentativni so rezultati?

- Rezultati so reprezentativni za Rome, ki živijo na območjih z gostoto, ki je višja od nacionalnega povprečja.
- Rezultati za neromske prebivalce niso reprezentativni za večinsko prebivalstvo, vendar se uporabljajo kot merilo za Rome, saj si neromski prebivalci, s katerimi so bili opravljeni razgovori, delijo isto okolje, trg dela in socialno infrastrukturo.

Kaj kažejo rezultati?

Rezultati kažejo na slab položaj Romov, ki so sodelovali v raziskavi. Primerjava z neromskimi prebivalci, ki živijo v neposredni bližini, kaže na precejšnje razlike v njihovem socialno-ekonomskem položaju, kljub temu pa pogosto zbuja skrb tudi položaj neromskih anketirancev. Ti dokazi potrjujejo potrebo, opredeljeno v *Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020*, po „odločni[h] ukrepi[h] na nacionalni ravni in ravni EU na podlagi aktivnega dialoga z Romi“.

Predstavljeni kazalniki kažejo, da v **11 državah članicah EU, zajetih v raziskavo**, socialno-ekonomski položaj Romov na štirih ključnih področjih zaposlovanja, izobraževanja, nastanitve in zdravstva ni zadovoljiv in je v povprečju slabši od položaja neromskih prebivalcev, ki živijo v neposredni bližini. Poleg tega kažejo, da so Romi še naprej žrtev diskriminacije in da niso dovolj ozaveščeni o svojih pravicah, ki jih zagotavlja pravo EU, na primer Direktiva o rasni enakosti (2000/43/ES).

Na področju izobraževanja:

- je predšolsko vzgojo ali vrtec v povprečju obiskoval le eden od dveh romskih otrok, zajetih v raziskavo;
- se v zvezi s šoloobvezno starostjo poroča, da šolo obiskuje devet od desetih romskih otrok, starih od 7 do 15 let, izjema so Bolgarija, Grčija in Romunija;
- se vključenost v izobraževanje po obveznem šolanju bistveno zmanjša: le 15% mladih Romov, vključenih v raziskavo, dokonča višje sekundarno splošno ali poklicno izobraževanje.

Na področju zaposlovanja:

- se poroča, da ima plačano zaposlitev v povprečju manj kot eden od treh Romov;
- je eden od treh romskih anketirancev dejal, da je brezposeln;
- so drugi navedli, da gospodinji, so upokojeni, delovno nezmožni ali samozaposleni.

Na področju zdravstva:

- eden od treh romskih anketirancev, starih od 35 do 54 let, poroča o zdravstvenih težavah, ki ga omejujejo pri vsakodnevnih dejavnostih;
- v povprečju približno 20% romskih anketirancev nima zdravstvenega zavarovanja oziroma ne ve, ali so zdravstveno zavarovani.

Na področju nastanitve:

- v romskih gospodinjstvih, zajetih v raziskavo, v eni sobi v povprečju živita več kot dve osebi;
- približno 45% Romov živi v gospodinjstvih, ki nimajo niti ene od naslednjih osnovnih nastanitvenih zmogljivosti, in sicer notranje kuhinje, notranjega stranišča, notranje prhe ali kopalne kadi in električne napeljave.

Revščina:

- v povprečju približno 90% Romov, ki so sodelovali v raziskavi, živi v gospodinjstvih z ekvivalentnim dohodkom pod nacionalnim pragom revščine;
- v povprečju približno 40% Romov živi v gospodinjstvih, kjer je nekdo šel lačen spat vsaj enkrat v zadnjem mesecu, ker si niso mogli privoščiti hrane.

Diskriminacija in ozaveščenost o pravicah:

- približno polovica Romov, zajetih v raziskavo, je dejala, da so v zadnjih 12 mesecih doživeli diskriminacijo zaradi svojega etničnega izvora;
- približno 40% Romov, zajetih v raziskavo, je seznanjenih z nobenimi zakoni, ki prepovedujejo diskriminacijo pripadnikov etničnih manjšin pri iskanju zaposlitve.

Kako lahko rezultati raziskave koristijo oblikovalcem politike?

Oblikovalci politik lahko uporabljajo te dokaze, saj opozarjajo na nekatere pomembne premisleke, ki jih je treba upoštevati pri nadaljnjem oblikovanju, izvajanju in spremljanju nacionalnih strategij in akcijskih načrtov za vključevanje Romov.

- Ali se posveča pozornost vključenosti romskih otrok v predšolsko vzgojo? Ali se namenja dovolj pozornosti prehodu z osnovnošolskega na srednješolsko izobraževanje? Ali se posveča pozornost stopnjam dokončanja šolanja Romov na vseh ravneh izobraževanja – zlasti v regijah in na območjih, kjer živi veliko število Romov?
- Ali se pri obravnavi brezposelnosti Romov upoštevajo njihova izobrazba in veščine? Ali usposabljanje odpravlja povezane pomanjkljivosti?
- Ali se upoštevajo tisti vidiki nastanitve, pri katerih so potrebe Romov bolj pereče, kot je razpoložljivost prostora in dostop do osnovnih zmogljivosti (notranja kuhinja, notranje stranišče, notranja prha/kopalna kad, električna napeljava)?
- Ali se posveča pozornost izboljšanju zdravstvenega položaja Romov in zagotavljanju enakega dostopa do zdravstvenega zavarovanja?
- Ali je revščina obravnavana celovito, pri čemer je usmerjenost na Rome „izrecna, vendar ne izključna“, ter pri čemer se upoštevajo potrebe Romov in neromskih prebivalcev?
- Ali se na splošno posveča pozornost boju proti diskriminaciji Romov in sovraštvu do njih ter izboljšanju enakega dostopa do izobraževanja, zaposlovanja, nastanitve in storitev zdravstvenega varstva?
- Ali sta boj proti diskriminaciji ter ozaveščanje o temeljnih pravicah in pravnih sredstvih v ospredju za zagotavljanje okolja, v katerem se ljudje počutijo samozavestne za prijavo diskriminatorne obravnave in kršitev temeljnih pravic?

Za zmanjšanje vrzeli med položajem Romov in neromskih prebivalcev bo potrebno učinkovito izvajanje nacionalnih strategij. Da se omogoči boljše spremljanje učinkovitosti strategij in merjenje napredka na terenu, je treba razviti trdna orodja za spremljanje.

Pot naprej

Agencija FRA bo raziskavo ponovila dvakrat, in sicer na sredi in na koncu postopka izvajanja strategije Evropa 2020, s čimer bo zagotovila zanesljive in primerljive podatke, ki bodo institucijam in državam članicam EU pomagale meriti dosežen napredek. V tem obdobju bo sodelovala z državami članicami in drugimi ključnimi akterji pri razvoju metod spremljanja, ki lahko zagotovijo primerjalno analizo položaja Romov v vsej EU.

Dodatne informacije:

Obiščite spletno stran agencije FRA na spletnem naslovu:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm